

LILLEMOR LINDBERG:

Till sist

frågar man sig efter att ha läst de fyra lärarnas synpunkter i Svensk Tidskrifts skolartiklar (nr 1978, 10 och 1979, 1-3) vad Skolöverstyrelsen egentligen åsyftar med sitt förslag till reviderad läroplan för grundskolan. Varför vill man minska timantalet i de grundläggande ämnena?

Den springande punkten i alla fyra artiklarna är att utan en fast grund av baskunskaper är det omöjligt att gå vidare. Det finns ingen genväg till kunskap. Det som krävs är mer tid för inläring och övning av grundläggande färdigheter. Ytterst få av eleverna når därhän att de känner att de behärskar grunderna och kan uppleva "att matematik är en skön konst" som en av författarna uttrycker det.

Många föräldrar frågar sig vad SÖ har emot att eleverna får nöta in grunderna ordentligt. Varför får barnen inte lära sig svensk grammatik på låg- och mellanstadiet så att de har förutsättningar att tillgodogöra sig undervisningen i tyska eller franska på högstadiet? Man gör eleverna en stor otjänst med det nuvarande systemet. Hur skall en elev som inte vet vad subjekt och predikat är kunna förstå varför ett franskt verb skall böjas så eller så? Många klarar trots allt av den dubbla arbetsbördan på högstadiet: att samtidigt lära sig grundläggande svensk grammatik och ett nytt främmande språk. Men alltför många ger upp, sitter i bästa fall av lektionerna utan att förstå något och använder i sämsta fall tiden till att sabotera lektionerna för lärarna och dem som försöker lära sig något.

I fråga om historieundervisningen är förhållandena desamma. Utan geografikun-

skaper är det svårt att förstå sambandet mellan olika länders historia. Tiden för geografiinläring är mycket begränsad. På mellanstadiet lär man sig tex numera bara vissa delar av Sveriges geografi. Eleverna känner inte ens till alla landskapen i Sverige och vet inte var de ligger. Man får lära sig var man kan slå upp fakta men inte vilka dessa fakta är.

Sättet att läsa en blandning av historia, geografi, religionskunskap och naturkunskap på låg- och mellanstadiet har säkerligen många pedagogiska fördelar. En sak kommer dock bort totalt, nämligen den kronologiska ordningen av historiekunskaperna. Förr hade man åtminstone den svenska regentlängden som stomme att hänga upp den övriga historien på. Nu vet de flesta inte ens vilket århundrade den eller den kungen levde i. Följden har naturligtvis blivit att orsakssammanhagen mellan olika historiska händelser är mycket oklara.

I fråga om matematikundervisningen gäller likartade förhållanden. Timantalet har successivt minskats vid varje läroplansrevision och bara de bästa eleverna hinner öva tillräckligt. Den stora massan elever uppnår aldrig det stadium då basfärdigheterna hunnit bli naturliga och algebra känns självklar. De stora undervisningsgrupperna medför – liksom i fråga om språkundervisningen – att även den mest ambitiöse lärare i realiteten aldrig kan genomföra den "individualisering inom klassens ram" som man så vackert talar om.

Bakom den ständiga försämringen av högstadiet ligger den socialdemokratiska skolpolitikens strävan till jämlikhet. Avsikten med

det sammanhållna högstadiet, som tillkom med den nya läroplanen 1969, var att undvika en uppdelning mellan duktigare och sämre elever som en följd av föräldrarnas teoretiska utbildning. I realiteten blev det tvärtom. Klyftan mellan dem som kan få visst stöd hemma eller inte har blivit allt större. Likaså mellan dem som har råd – eller har valt att prioritera – att förbättra sina barns språkfärdigheter genom att sända dem utomlands på språkkurser under sommarloven och dem som inte gör det.

De lärare, som försöker kringgå den här uppdelningen av eleverna genom att be dem öva hemma t ex på enklare språkövningar, motarbetas ofta av radikalare kolleger. Dessa anser att eleverna inte skall ha hemuppgifter eftersom en del barn med "studiemotiverad hemmiljö" skulle kunna komma före de andra i klassen.

Då föräldrarna kräver extra lärarpersonal för att undervisningen skall kunna ske i halvklass, får man alltid till svar att detta blir för dyrt. Länsskolnämnden godkänner inte fler lärartjänster, heter det. Jag är övertygad om att det är nationalekonomiskt riktigt att satsa ökade lärarresurser t ex i klass 7 när undervisningen i tyska och franska påbörjas. Merkostnaden härför skulle man säkert spara in på att inte behöva omplacera missanpassade elever och nedbrutna lärare.

Det nuvarande oroliga högstadiet är myc-

ket arbetsamt för elever och lärare men också för föräldrarna. Det gäller för dessa att ge sina barn ett sådant stöd att de orkar kämpa vidare och trots allt göra sitt bästa. Barnen måste lära sig ta ansvar för sin framtid. Ger de upp och dras med i den allmänna tristessen på högstadiet, har de också försuttit chansen att komma in på en åtråvärd gymnasielinje och därmed möjligheten att välja den utbildning de längtar efter.

Vi måste få ett fungerande högstadium och kräva att skolan verkligen förmedlar kunskaper av god kvalitet. Utan kunskaper blir individen lättmanipulerad. Samhällsdebatten leds redan nu ofta av en samling "tyckare" utan verkliga kunskaper. Det är ju först då man besitter kunskaper om ett ämne som man kan genomskåda dem och bilda sig en egen uppfattning.

Men det mest oroväckande med den nuvarande skolan är den kulturskymning som lurar litet längre fram. Man har helt enkelt medvetet skurit ned kunskaperna i t ex geografi, historia och svenska. Klyftan mellan dem som hemifrån bär med sig vanan att läsa böcker – det må vara skönlitteratur, klassiker, nordiska och grekiska gudasagor eller historiska romaner – och de andra blir allt större. I den sanna jämlikhetens namn måste man lägga om kursen snabbt innan vi blivit ett historielöst folk.